

Från skogskojan till morfars begravning.

Året var 1941 och vintern var ovanligt sträng. Jag fanns det året i en skogskoja nedanför Läberget som kocka åt ett matlag, bestående av tolv man. Kocklaget - som jag minns det - bestod av: Jannes och Anton Häll (Patronpojkarna), Ejnar, Per och Bror Hallin, Oskar Bergmark, Glad Karl, Tråmben, Tråmbu Ull, Tråmbu Manne, Dunder Arvid samt Trapp Albert, som var avmätare. Som hjälp hade jag en femtonårig flicka, Elsa. Kojan bestod av ett stort rum och en tillbyggnad som vi använde till skafferi och förråd. Mitt på golvet stod en eldpall, ca 2 x 3 m. I tre hörn fanns sovbritsar med fyra bäddar i varje, i det fjärde hade Elsa och jag ett litet krypin. Dessutom fanns hyllor för kärl och porslin samt en diskbank. Mellan britsarna var det bord och väggfasta bänkar.

Efteråt, när jag tänker på det, har jag svårt att förstå hur vi fick det att fungera. I början hade vi inte ens ett dass, utan vi fick nöja oss med en björkslana, uppspikad mellan två träd. Det stående skämtet var, att det var så trevligt att äta god mat, och så otrevligt att göra sig av med den. Så småningom fick vi dit ett riktigt dass med väggar och tak och hasp på dörren, där man kunde sitta i lugn och ro.

Vi hade inte ens kokspis, utan vi hade pannfötter på den öppna elden att ställa grytor och pannor på. Riktig mat skulle det vara, fyra mål om dagen och kaffe där emellan. Första målet var välling med smör, ost och uppskuren falukorv. Var och en hade eget bröd, som de plockade fram ur sin kont i förrådet när de skulle äta.

Så körde de i en lång rad upp över berget och hästarnas skällor pinglade. På nervägen kom de in och fick kaffe. Sedan fortsatte de ner till sjön Säxen, där de lastade av. Vid pass 11-12 tiden kom de tillbaka, och då var det middag, som var dagens huvudmål. Det var alltid två rätter, antingen kött och potatis samt soppa eller kräm på torkad frukt, eller köttssoppa samt pudding eller pannkakor med sylt. De körde två lass om dagen, och vid fyratiden var de tillbaka och ställde in hästarna i stallet. Då hade vi dukat fram stekt sill och skalpotatis, varje dag. Man kan tycka att det skulle bli

Från en eldpallkoja någonstans på Solleröskogen. Fr.v. Jons Anders Persson, Bror Lundberg, Karl Brottare, Harry Brottare, Trapp Nils, Okänd, Anders Lejon, Svarv Jöns Jönsson, Mås Albert Persson.

Foto: Anders Lejon

enformigt att äta sill var dag, men så var faktiskt inte fallet. Det var mycket populärt. Vi hade köpt med oss en hel tunna sill när vi for dit, och när körningen var slut på våren var tunnan tom. Klockan 8 på kvällen serverades kornmjölsgröt och mjölk.

Det var tämligen trångt i kojan när alla hade kommit in på kvällen och bytt kläder. Det hängde våta sockor och vadmalsbyxor runt elden, och ibland till och med seldon, om det var något som gått sönder och behövde lagas. Jag minns aldrig att någon var grinig och otrevlig ändå, utan det gick bra. Ibland när vi diskat efter middagen, spände vi på oss skidorna och åkte till huggarkockorna och hälsade på. Det var så vackert att åka genom skogen, tyckte jag. Ibland var de hemma hos oss på besök. Vi kom inte därifrån så ofta. Det var ju långt hem och karlarna hade sina hästar att sköta om. Några av huggarna åkte till Sollerön varje söndag, de var ju fria att fara. På så vis fick vi post och lite förnödenheter.

En söndag i början på februari kom Mattias (Sörbu Fritz) in till mig. Han hade varit hem till Sollerön över helgen, och nu hade han hälsningar med sig hemifrån. Det var rapport från Sankte Per att Bond Mats (min morfar) hade

passerat med god varvtid. Lite vanvördigt uttryck kan tyckas, men han var en rolig gubbe som alla kände, så jag tror inte att han skulle ha misstyckt. Han skulle dessutom ha fyllt 90 år till sommaren, så han hade ju åldern inne. Begravningen skulle bli följande lördag, så då skulle jag väl fara hem och vara med.

Det var bister kallt på fredagsmorgonen - 28 grader - när jag i sällskap med Sörbu Ivar och Patron Janne lämnade kojan. Vi åkte skidor ca 6 km fram till ett ställe som heter Kättbosågen. Där hade vi våra cyklar stående. Kylan hade inte gett sig, snarare tvärtom. För att skydda oss stoppade vi tidningar innanför jackorna och framtill på byxbenen, tog dubbla handskar och virade schalar runt ansiktena. När vi kommit till Budsel upptäckte de, att jag höll på att förfrysa kinderna, så vi måste stanna och massera med en vante.

Johan Öhmans teckning från en eldpallkoja

När jag kom hem var det full fart med att förbereda begravningen. De manliga släktingarna hade varit på kyrkogården och grävt en grav, vilket inte var det lättaste i denna djupa tjäle, och klätt den med granris. Hemma i morfarsgården hade de lejt en kokfru som trillade köttbullar, lade in sill och gjorde stek, bl a. En sed på Sollerön var, att någon kväll före begravningen kom grannar och vänner och lämnade en kruka mjölk. Den användes till

matlagning för begravningsmiddagen, bl a till gröt av korngryn och mjölk. Den skulle kokas länge, och när den var färdig var den len, gräddgul och smakade ljuvligt. Den åts som efterrätt med socker och kanel. En annan rätt som gjordes av mjölk var sötost. Man värmdde mjölken, slog i ostlöpe och lät den stå och ysta. Sedan drog man grytan över elden igen och lät den koka tills det mesta av vätskan kokat bort. Den serverades till smörgåsbordet. Också mycket gott!

Lördagsmorgonen stod kistan med morfar framme med locket av, så att alla som ville kunde komma och se honom en sista gång. Det var många, för morfar hade varit en populär person. Alla som kom blev inbjudna på kaffe och saffransbröd. Efter det att prästen hållit en kort andakt, skruvades locket på, kistan lyftes upp på släden, och Brunte spändes för, för att göra sin gamla husbonde en sista tjänst.

När vi kom hem från jordfästningen stod långborden dukade. Först smörgåsbord, sedan varmrätt och sist efterrätt, som var gröt eller plummon med vispgräde för den som hellre ville ha det. Tal hölls vid bordet till morfars minne, och efter en stunds samvaro gick var och en hem till sig.

I vardagslag var det inget överflöd på Sollerön när det gällde mat, men när det var kalas, ja då var det kalas. På söndagen for vi tillbaka till skogen. Jag har inget speciellt minne av den resan, så förmodligen hade kölden gett med sig litet. Söndag kväll var jag i alla fall tillbaka i kojan, och en ny arbetsvecka började.

*Karin Karlsson (Ryss Karin från
Kulåra)*

Ryss Karin och hästen